

TRANSMETIMI NDËR BREZNOR I TRAUMËS PSIKOLOGJIKE

ARIEL ÇOMO, GENTIAN VYSHKA, ANASTAS SULI, ELIZANA PETRELA*

Summary

TRANSGENERATIONAL TRANSMISSION OF PSYCHOLOGICAL TRAUMA

Posttraumatic stress disorder (PTSD) in a group of youngsters descending from traumatized families has been examined in the present study. The results suggest that the emotional situation of the children might be influenced from the symptoms their parents are suffering and exposing. The children descending from families that survived situations of torture might be a highly risked group, within which we can explore inter individual differences in being influenced from the risk factors that are connected with the presence or not of PTSD. Further studies are necessary to scan subgroups, girls and boys for example, comparing the families whose parents have been imprisoned with the families whose parents have been internally displaced.

Tranzicioni nga një regjim totalitar komunist i rëndë dhe shtypës drejt një regjimi demokratik në Shqipëri përbën një dekadë të gjatë dhe të lodhshme që dallohet për varfërinë e thellë ekonomike, probleme të rënda sociale dhe ngjarje të një natyre ekstremisht konfliktuale. Nën trysninë e një mjedisi politik dhe social të tillë, stresi ekstrem dhe trauma psikologjike janë kthyer në pjesë të natyrshme të stilit të jetës së shqiptarëve duke mos u vlerësuar si "jo normale". Në një këndvështrim psikosocial, mekanizmat psikologjikë që mbështesin fenomenin e "imunizimit" ndaj traumës dhe stresit traumatik tek shqiptarët janë brendësuar nën veprimin shtypës të një regjimi të egër totalitar diktatorial, i cili zgjati një gjysëm shekulli dhe kësajoj janë ruajtur e përcjellë ndër breza. "Në Shqipëri je i lindur në traumë" është një frazë që i jep më shumë kuptim dhe forcë të ashtuquajturit "imunizim".

Shëndeti psikologjik nuk mund të mos sfidohet nga goditje sistematike dhe të njëpasnjëshme të cilat kanë qenë të pranishme përgjatë vijës historike. Rasti i traumave në shoqërinë shqiptare i përket asaj që autorja Terr e përkufizon në TIPIN E DYTË të traumas, e cila përfaqësohet pikërisht nga "goditje të jashtme të forta, të tejzgjatura apo të përsëritura", të cilat shpesh rezultojnë në çrregullime të personalitetit.

Është e mundur që mbi një përfundim të tillë të hipotezohet se ekspozimi i përsëritur dhe i tejzgjatur në kohë ndaj ngjarjeve ekstreme si: shtypja, konfliktet e armatosura, dhuna e organizuar, dhuna urbane dhe krimi, dhuna në familje, etj. të ketë kontribuar në ndryshime të thella të karakterit dhe natyrës së individit në shoqërinë shqiptare. Kjo bëhet edhe më shqetësuese nëse merret parasysh se ndryshime të tilla si rezultat i traumës dhe stresit traumatik të vazhduar dhe të shumëfishtë janë edhe më të

* Dërgoi në Redaksi në Shtator 2008, miratoi për botim Nëntor 2008.

Nga Departamenti i Psikiatrisë.

Adresa për letërkëmbim: Çomo A., Departamenti i Psikiatrisë